

Informacija o stanju i izazovima u oblasti razvojne saradnje i humanitarne pomoći, Crna Gora kao primalac i donator u nastanku

U skladu sa zahtjevima iz pregovaračkog procesa sa EU, u okviru poglavlja 30 – Vanjski odnosi, Crna Gora se obavezala da uspostavi sistem razvojne saradnje i humanitarne pomoći. Prema članovima 208-211 i 214 Lisabonskog ugovora, kao i smjernicama OECD-a, razvojna saradnja se definiše kao skup ekonomskih, finansijskih i tehničkih mjera, uključujući finansijsku pomoć, namijenjenih unapređenju ekonomskog i socijalnog razvoja zemalja u razvoju. Sa druge strane, humanitarna pomoć (koja je dio zvanične razvojne pomoći - *Official Development Assistance* - ODA) kategorise se kao kratkoročna pomoć za spašavanje života, smanjenje ljudske patnje i očuvanje čovjekovog dostojanstva i namijenjena je više stanovništvu nego državama, uz poštovanje principa humanosti, nepristrasnosti, neutralnosti i nezavisnosti.

Uzimajući u obzir uporednu praksu članica EU, prevashodno „mladih“ donatora, obaveze koje proizilaze iz razvojne saradnje i humanitarne pomoći predstavljaju izazov kako u suštinskom, tako i u tehničkom smislu. U suštinskom, potrebno je pronaći najbolju svrhu obavezi „davanja“, u čemu leži i politička dimenzija razvojne saradnje, dok je u tehničkom smislu potrebno iznalaženje najboljeg pravnog načina i, istovremeno, što jednostavnijih procedura za sprovođenje donijetih odluka.

Naime, Evropska unija se zajedno sa svojim državama članicama obavezala na ostvarivanje kolektivnog cilja izdvajanja za službenu razvojnu pomoć u iznosu od 0,7% bruto nacionalnog dohotka (BND) do 2030. Države članice koje su EU pristupile nakon 2004, obavezale su se na podizanje izdvajanja iz nacionalnog budžeta za službenu razvojnu pomoć u pomenutom periodu, u visini od 0,33% BND-a (GNI). Prema raspoloživim podacima, većina „mladih“ donatora još uvijek nije dostiglo date kriterijume. Pristupanjem EU, izdvajanja Crne Gore za razvojnu i humanitarnu pomoć do 2030. godine bi trebala da budu 0,33% BND-a. U dizajniranju razvojnih programa, Crna Gora treba da se vodi, pored individualne, i kolektivnom obavezom usvojenom na nivou EU da se izdvaja 0,15-0,20% ukupnog BND (GNI) za manje razvijene zemlje (LDCs).

Crna Gora ima obavezu da podržava principe na kojima počiva razvojna politika EU i pridružuje se EU u njenim naporima s ciljem podsticanja razvoja i ostvarivanja ciljeva održivog razvoja (SDGs). U tom smislu, prepoznaje se potreba za uspostavljanjem pravnog i institucionalnog okvira i da razvije sopstvenu razvojnu politiku i metodologiju procjene efektivnosti distribucije humanitarne i razvojne pomoći, baziranoj na opšteprihvaćenoj metodologiji OECD/ODA. Takođe, Crna Gora potvrđuje spremnost da se kao zemlja donator, u okviru svojih mogućnosti, uključuje u suzbijanje humanitarnih kriza u svijetu zajedno s EU.

Usvajanjem Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći aprila 2018. godine („Sl. list CG“, br. 038/18 od 13.06.2018.), Ministarstvo vanjskih poslova je postalo nacionalni koordinator za ovu oblast, a Crna Gora se našla u dualnoj poziciji – zemlja primalac razvojne saradnje i zemlja donator.

U Mapi puta ispunjenja preostalih obaveza u odnosu na privremeno zatvoreno pregovaračko poglavlje 30 – Vanjski odnosi, koju je usvojila Vlada Crne Gore na sjednici održanoj 17. novembra 2021. godine, prepoznati su izazovi u oblasti razvojne politike i humanitarne saradnje (dokument između ostalog obuhvata i preporuke iz Izvještaja EK za 2021. godinu). Naime, istaknuto je da pored jačanja administrativnih kapaciteta, očekuje se dodatno usklađivanje s pravnom tekovinom EU, posebno imajući u vidu da je Zakon o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanju međunarodne humanitarne pomoći djelimično usklađen s pravnom tekovinom EU.

Imajući u vidu preporuke Evropske komisije i potrebu za uspostavljanjem sistema razvojne saradnje i humanitarne pomoći, Ministarstvo vanjskih poslova predlaže formiranje Međuresorske radne grupe u cilju pripreme Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj razvojnoj saradnji i upućivanja međunarodne humanitarne pomoći.